

- Welp, E. (2010). Toetsing en de context-conceptbenadering in het voortgezet onderwijs. *Tijdschrift voor het Economisch Onderwijs* (3), pp. 150–153.
- Welp, E. & Verlee, I. (2009). Discussie context en conceptgericht onderwijs. *Factor D* 27(4), pp. 28–29.

BART VAN DER LEEUW werkt bij het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling SLO in Enschede. Van 1992 tot 2008 was hij docent Nederlands en taaldidactiek aan de Fontys-pabo's in respectievelijk Eindhoven en Den Bosch. In de periode 2008–2010 was hij coördinator van het Landelijke Expertisecentrum Opleidingen Nederlands en Diversiteit (LEONED). Correspondentieadres: SLO, afdeling Onderbouw VO, Postbus 2041, 7500 CA Enschede. E-mail: b.vanderleeuw@slo.nl

THEUN MEESTRINGA werkt sinds zijn studie ontwikkelingspsychologie aan de RUG bij het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling SLO voor Nederlands en Fries. Vanaf 1989 is hij leerplanontwikkelaar voor het voortgezet onderwijs. Hij is onder andere auteur van de publicaties Nederlands in de tweede fase, het Handboek taalgericht vakonderwijs en hij coördineert het Platform Taalgericht Vakonderwijs. Correspondentieadres: SLO, afdeling Tweede Fase VO, Postbus 2041, 7500 CA Enschede. E-mail: t.meestringa@slo.nl

De invloed van het ERK op de toetsing van vreemde talen

ERNA VAN HEST

Het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader Voor Moderne Vreemde Talen: *Leren, Onderwijzen, Beoordelen* (verder ERK) heeft sinds zijn publicatie in 2001 een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op taaltoetsers in binnen- en buitenland. Als gevolg daarvan is het ERK in relatief korte tijd uitgegroeid tot een kader voor taaltoetsing binnen Europa. De aantrekkingskracht van het ERK voor taaltoetsing heeft onder andere geresulteerd in de ontwikkeling van een zeer divers aanbod aan ERK-gerelateerde toetsen voor de vijf vaardigheden en de start van een grootschalig Europees peilingsonderzoek, het European Survey on Language Competences (verder ESLC). In dit artikel onderzoek ik de invloed van het ERK op de toetsing van vreemde talen. Naarmate het civiel effect van het ERK toeneemt, wordt de roep om ERK-gecertificeerde toetsen en het commerciële belang ervan groter. Er is geen rechtstreekse vertaling van descriptoren naar toetsdoelen en geen centrale regie over de operationalisaties van de ERK-niveaus, met als gevolg een wildgroei van kwalitatief zeer uiteenlopende ERK-toetsen. Na een sterkte-zwakte-analyse van het ERK in relatie tot taaltoetsing geef ik een overzicht van kansen en bedreigingen en pleit ik voor het professionaliseren en standaardiseren van ERK-toetsing in Europa.

De stand van zaken op het gebied van ERK-gerelateerde toetsing in Europa en met name in Nederland

Naar aanleiding van de publicatie van het ERK in 2001 ontstond bij toetsers, uitgevers en nationale overheden de behoefte aan duidelijke richtlijnen voor het koppelen van toetsmaterialen aan het ERK. De handleiding die door de Raad van Europa in 2009 is gepubliceerd, heeft dan ook als doel om belanghebbenden mogelijke procedures aan de hand te doen waarmee ze de relaties van een toets of examen met het ERK op een verantwoorde wijze kunnen onderbouwen.

In de handleiding van de Raad van Europa worden drie methodes van koppeling onderscheiden:

1. specificatie van de inhoud van examens;
2. standaardisatie van oordelen;
3. empirische validatie door middel van data-analyse van toetsresultaten.

Bij de eerste methode is de claim op koppeling aan het ERK op basis van alleen specificatie, d.w.z. er wordt nagegaan in hoeverre de toetsinhouden in de te koppelen toetsen en examens de algemene descriptoren bij de zes vaardigheidsniveaus in het ERK dekken. Een algemene descriptor bij niveau B1 is bijvoorbeeld:

Kan de belangrijkste punten begrijpen uit duidelijke standaardteksten over vertrouwde zaken die regelmatig voorkomen op het werk, op school en in de vrije tijd. Kan zich redden in de meeste situaties die kunnen optreden tijdens reizen in gebieden waar de taal wordt gesproken. Kan een eenvoudige lopende tekst produceren over onderwerpen die vertrouwd of die van persoonlijk belang zijn. Kan een beschrijving geven van ervaringen en gebeurtenissen, dromen, verwachtingen en ambities en kan kort redenen en verklaringen geven voor meningen en plannen.

Daarnaast wordt nagegaan in hoeverre de toetsinhouden overeenkomen met de bij elk van deze niveaus geformuleerde specifieke descriptoren. Een voorbeeld van een specifieke descriptor op het niveau B1 bij de algemene vaardigheid luisteren is:

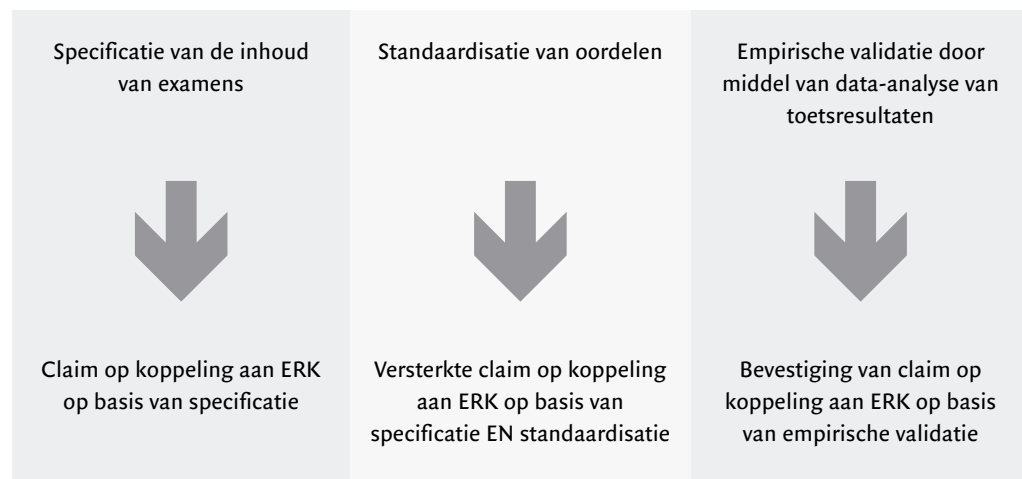
Kan directe feitelijke informatie verstaan over gewone alledaagse of werkgebonden onderwerpen, en daarbij zowel algemene boodschappen als specifieke details herkennen, mits het gesproken woord helder wordt

gearticuleerd in een over het algemeen vertrouwd accent.

Zie voor een uitvoeriger bespreking van de descriptoren in het ERK Van Hest et al. (2001). Bij de koppeling van toetsen en examens aan het ERK op basis van alleen specificatie wordt gekeken of de genoemde descriptoren in voldoende mate aan bod komen in de toets en of de opgaven inhoudelijk overeen komen met het betreffende niveau in het ERK.

Bij de tweede methode, standaardisatie, wijzen deskundigen aan opgaven een ERK-niveau toe. Deze methode leidt tot een versterkte claim op een koppeling, hij is namelijk gebaseerd op zowel specificatie als standaardisatie.

De derde methode kan leiden tot claims die worden bevestigd door empirische validatie. Bij deze laatste methode worden de gegevens, verzameld in de standaardisatieprocedure, getoetst aan empirische gegevens. Het idee is dat iedere stap in het koppelingsproces de claim dat een toets of examen is gekoppeld aan het ERK sterker kan onderbouwen (zie figuur 1).

Figuur 1. Vergaren van evidentie voor koppeling van toetsen en examens aan het ERK

ERK-gecertificeerde toetsen

Het belang van het ERK bij het onderwijzen en toetsen van vreemde talen in Europa neemt snel toe. Dit vertaalt zich onder meer in het opnemen van concrete ERK-niveaus als eisen voor taalvaardigheid in officiële, nationale examenprogramma's en curricula en in nationale implementatieprojecten voor brede invoering van het ERK.

Dat het ERK internationaal sterk leeft, blijkt ook uit het initiatief van de Europese Commissie om het grootschalige Europees peilingsonderzoek ESLC te laten uitvoeren naar de vaardigheden in de tweede taal. Dit onderzoek is bedoeld om beleidsmakers en docenten te voorzien van betrouwbare en vergelijkbare gegevens over de kennis van vreemde talen in de Europese Unie. Het peilingsonderzoek wordt in 2011 uitgevoerd en zal lees-, luister- en schrijfvaardigheidsopgaven bevatten voor Engels, Frans, Duits, Spaans en Italiaans, oplopend van niveau A1 tot B2. Een hier relevante bijkomstigheid van het ESLC is dat er straks voor vijf talen in Europa voor vier ERK-niveaus opgaven zullen zijn ontwikkeld volgens verantwoorde en vergelijkbare procedures. Het zal zeer interessant zijn om te zien hoe de niveaus van deze ESLC-opgaven zich verhouden tot opgaven in ERK-toetsen die elders in Europa worden ontwikkeld.

Het gevolg van deze ontwikkelingen is dat het ERK en zijn niveaus een steeds groter civiel effect gaan krijgen voor zowel vervolgonderwijs als arbeidsmarkt. Met civiel effect wordt hier bedoeld de waarde die afnemers in het onderwijs en bedrijfsleven hechten aan een in een vreemde taal behaald ERK-niveau.

Naarmate het civiel effect van het ERK toeneemt, wordt de roep om ERK-gecertificeerde toetsen groter en neemt ook het commerciële belang van deze toetsen toe. Hier wreekt zich echter het feit dat het ERK a) niet geschreven is met de bedoeling om beschrijvingen op te

leveren die rechtstreeks kunnen worden vertaald naar toetsdoelen en b) dat er, ondanks een handleiding van de Raad van Europa, geen centrale bewaking en regie is over de operationalisatie van ERK-niveaus in toetsen en de claims van aanbieders van ERK-toetsen en -examens.

Ondertussen zijn er al wel veel verschillende ERK-toetsproducten op de markt verschenen. Deze toetsen zijn inhoudelijk en toetstechnisch lastig vergelijkbaar. Ze wijken sterk af in de claims waarop zij de relatie van hun toetsen tot het ERK baseren. Daarnaast verschillen ze sterk in kwaliteit, omdat zij volgens verschillende procedures en vaak ook nog op grond van verschillende inhoud tot stand zijn gekomen. Zo zijn er producenten die hun ERK-toetsen geheel nieuw hebben geconstrueerd volgens de richtlijnen van de Raad van Europa en de originele descriptoren in het ERK, en zijn er producenten die hun al bestaande taaltoetsen louter een ERK-facelift hebben gegeven via wat inhoudelijke aanpassingen. Eén van de belangrijke toegevoegde waarden van het ERK, vergelijkbaarheid van taalvaardigheidniveaus binnen Europa (*Is my B1 your B1?*), komt door deze wildgroei van kwalitatief zeer uiteenlopende ERK-toetsen sterk onder druk te staan.

De voor- en nadelen van de ontwikkeling van taaltoetsen op basis van het ERK

In de vorige paragrafen heb ik aan de hand van een aantal voorbeelden al enkele plus- en minpunten van het ERK aangegeven als het gaat om de ontwikkeling van taaltoetsen. In deze paragraaf wil ik de voor- en nadelen van het ERK in relatie tot taaltoetsing kort bespreken aan de hand van een SWOT-analyse (zie figuur 2). SWOT staat voor *Strengths, Weaknesses, Opportunities* en *Threats*: sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Het is een

STERKTES EN ZWAKTES VAN HET ERK IN RELATIE TOT TAALTOETSING	
STERKTES	ZWAKTES
Het bieden van een Europees kader op het gebied van taalvaardigheid in vreemde talen	Het bieden van een kader met taalvaardigheidsniveaus dat niet is gebaseerd op theorieën van taalontwikkeling en -verwerving
Het faciliteren van de discussie over taalvaardigheden in vreemde talen in Europa	De ontoegankelijkheid van het ERK voor de gemiddelde docent en taaltoetsers
Het promoten van het belang van taalvaardigheid in vreemde talen in Europa	Het ontbreken van goed te operationaliseren toetsdoelen
Het stimuleren van het streven naar vergelijkbaarheid van taalvaardigheidsniveaus voor vreemde talen in Europa	Het ontbreken van voldoende richtlijnen voor de productie van ERK-gerelateerde toetsen
	Het ontbreken van voldoende correct gevalideerd voorbeeldmateriaal voor lezen, luisteren en schrijven ter illustratie van de descriptoren op de zes ERK-niveaus
KANSEN EN BEDREIGINGEN VOOR HET ERK IN RELATIE TOT TAALTOETSING	
KANSEN	BEDREIGINGEN
Het doen verminderen van de verschillen in taalvaardigheid voor vreemde talen in Europa en het op die manier verbeteren van de communicatie tussen burgers	Het oneigenlijk gebruik van het ERK
Het uniformeren van de beschrijvingen van taalvaardigheidsniveaus voor vreemde talen in examenprogramma's en curricula in Europa	De ontstane verschillen in kwaliteit en moeilijkheidsgraad tussen ERK-toetsen die hetzelfde ERK-niveau beogen te meten
Het verbeteren van de uitwisseling van burgers binnen Europa als gevolg van aandacht voor taalvaardigheden in onderwijs en toetsing	De verschillende inhoudelijke interpretaties die aan de descriptoren in het ERK worden gegeven
Het op een hoger plan brengen van toetsing in de vreemde talen in Europa o.a. door het aanscherpen en uitbreiden van richtlijnen	De wildgroei van niet gevalideerde, commerciële ERK-toetsen

Figuur 2. SWOT-analyse ERK in relatie tot taaltoetsing

model dat vaak wordt gebruikt om de markt- en toekomstmogelijkheden van een product in kaart te brengen.

De SWOT-analyse (figuur 2) is gebaseerd op een combinatie van persoonlijke observaties en ervaringen van collega's in nationale en internationale projecten op het gebied van ERK-toetsing.

De SWOT-analyse pretendeert niet een uitputtende lijst te zijn van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen in relatie tot het ERK. Wat hij beoogt is aan te geven dat, hoewel het ERK veel mogelijkheden en kansen biedt, het van groot belang is om bij alle toepassingen van het ERK de nodige zorgvuldigheid in acht te nemen. Dit geldt vooral voor toepassingen waarvan het maatschappelijk, politiek en professioneel belang hoog is (vrijstellingen, toegang tot vervolgoopleidingen/banen) of voor toepassingen die niet tot de oorspronkelijke uitgangspunten van het ERK behoren (moedertaal).

Ik kan in het kader van dit artikel niet uitgebreid ingaan op alle in de SWOT-analyse genoemde elementen en zal me daarom beperken tot een korte toelichting van de naar mijn idee belangrijkste sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen.

Sterktes

Het feit dat het ERK in korte tijd is geaccepteerd als hét raamwerk voor taalvaardigheid in de vreemde taal binnen Europa, maakt het tot een sterk instrument voor het promoten en stimuleren van vreemdetalenonderwijs. Het brede draagvlak voor het ERK heeft tot gevolg dat veel lidstaten hun doelen en niveaueisen op het gebied van vreemde talen (willen) afstemmen op het ERK.

Zwaktes

Diegenen die zelf actief betrokken zijn geweest bij het ontwikkelen van producten of het beoordelen van leerprestaties aan de hand van het ERK, zijn al snel geconfronteerd met

de zwaktes en lacunes van het ERK als het gaat om taaltoetsing. De grootste knelpunten zijn:

- het ontbreken van duidelijke, per ERK-niveau onderscheiden toetsdoelen. De huidige descriptoren geven te weinig houvast en brengen onvoldoende onderscheid aan tussen de niveaus. Dit leidt tot veel interpretatieverschillen over de moeilijkheidsgraad van de niveaus, zowel nationaal als internationaal (zie o.a. Figueras & Noijons, 2009 en Moonen et al., 2010);
- het ontbreken van duidelijk te hanteren criteria voor het beoordelen van prestaties van taalleerders per niveau. Veel van de aspecten die de moeilijkheidsgraad van de beschreven vaardigheden en taken sturen en bepalen zitten besloten in de beschrijvingen en zijn daardoor niet expliciet;
- het ontbreken van cesuren voor het bepalen van de beheersing van de verschillende ERK-niveaus door taalleerders. Wanneer is er sprake van mastery? Hoeveel procent van de opgaven van een ERK-toets op een bepaald niveau moet een taalleerder goed scoren om te kunnen claimen dat hij dat specifieke niveau beheerst?

De hierboven genoemde knelpunten zijn voor een belangrijk deel debet aan de grote verschillen in kwaliteit en moeilijkheidsgraad tussen bestaande ERK-toetsen. De vraag is dan ook hoe robuust het ERK is als het gaat om taaltoetsing waarbij grote belangen op het spel staan.

Kansen

Doordat het ERK een breed draagvlak kent, biedt het veel aanknopingspunten om het niveau van taalvaardigheid op een hoger plan te brengen en de niveaueisen en toetsen voor vreemde talen binnen Europa te uniformeren. Hoe uniformer de eisen en hoe beter uitwisselbaar de certificaten voor vreemde talen, des te waardevoller wordt de kennis van vreemde talen voor burgers bij het zoeken

naar werk of het volgen van een opleiding binnen Europa.

Bedreigingen

Het gevaar van de populariteit van het ERK is dat het als kant en klaar kader snel wordt ingezet voor andere doeleinden dan de taalvaardigheid in vreemde talen. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van het ERK voor het definiëren van streef- en referentieniveaus voor de moedertaal in Nederland. Het ERK is ontworpen vanuit het perspectief van een leerder van een vreemde taal die al een eerste taal (moedertaal) beheerst. Het proces van eerste- en vreemdetaalverwerving verschilt wezenlijk en dit betekent dat het ERK niet zomaar met een paar kleine aanpassingen voor de moedertaal kan worden ingezet. Dit wordt ook onderkend door de Raad van Europa, die een apart project heeft gestart voor het beschrijven van taalvaardigheden voor de schooltaal, dat wil zeggen de taal die in lidstaten als instructie op school wordt gebruikt. In veel gevallen is de schooltaal de nationale of officiële taal van het land en ook de moedertaal van de meeste leerlingen.

Een andere bedreiging voor het ERK komt voort uit de verschillende inhoudelijke interpretaties die binnen en tussen landen aan de descriptoren in het ERK worden gegeven. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door het gebruik van niet-geautoriseerde vertalingen van het ERK en door veelal niet-geautoriseerde aanpassingen van descriptoren voor specifieke groepen taalleerders. Als gevolg hiervan kunnen aangepaste descriptoren sterk gaan afwijken van de oorspronkelijke descriptoren in het ERK.

De toekomst van ERK-gerelateerde toetsing

Als de belangstelling voor en investering in het ERK zich de komende jaren zal voortzet-

ten, zal dit interessante gevolgen kunnen hebben voor de toetsing van vreemde talen.

In deze paragraaf neem ik een kijkje in de toekomstige wereld van taaltoetsing en doe ik, ongehinderd door randvoorwaarden en technische beperkingen, een tweetal voorstellingen.

Ten eerste ben ik van mening dat de vreemdetaaltoetsing steeds meer opleidingsafhankelijk zal gaan worden en verder zal gaan aansluiten bij de behoeften en talenten van de individuele taalleerder. Dit is al aan de gang in de volwasseneducatie, maar in de (nabije) toekomst zal dit ook gemeengoed zijn in het reguliere onderwijs. Leerlingen starten op steeds jongere leeftijd met het leren van vreemde talen en de leerlingenpopulatie wordt heterogener. Vreemdetaaltoetsing zal daarom maatwerk worden en aansluiten bij de taalontwikkeling van de individuele taalleerder. Die taalleerder kan zijn vreemdetaalvaardigheid toetsen op het moment dat hij eraan toe is. Hij hoeft niet te wachten tot het einde van zijn opleiding. Bovendien kan hij voor de vreemde talen een certificaat behalen dat wat niveau betreft uitstijgt boven dat van de opleiding die hij volgt. Op die manier kan hij zijn talent voor vreemde talen optimaal benutten.

Ten tweede verwacht ik dat de vorm van vreemdetaaltoetsing sterk zal veranderen. In de toekomst zal vreemdetaaltoetsing (en hopelijk ook het vreemdetalenonderwijs) aansluiten bij de manier waarop de gemiddelde leerder kennis verwerft. Dat zal voor vreemde talen veelal spelenderwijs zijn via allerlei vorm van multimedia. Er zal een verschuiving te zien zijn van papieren naar online computertoetsing om op die manier zo goed mogelijk aan te sluiten bij individuele leertrajecten en -behoeften. *Serious games*, d.w.z. games niet bestemd voor entertainment, maar voor het spelenderwijs aanleren van noodzakelijke professionele vaardigheden, zullen hier een belangrijk onderdeel van uitmaken. In plaats

van via papieren taaltoetsen zal de taalleerder van de toekomst zijn taalvaardigheid kunnen demonstreren en vergroten via *gaming*. Veel populaire games zoals 'World of Warcraft' werken met niveaus of *levels*, waarbij spelers door het tonen van vaardigheden in verschillende rollen en situaties hun expertise tonen en zo toegang kunnen krijgen tot een hoger niveau. Een 'World of Language' met rollen, situaties en niveaus geënt op het ERK zal een bijzondere en aantrekkelijke operationalisatie kunnen zijn van de ERK-doelen.

Tot slot

Met het ERK heeft Europa een gemeenschappelijk kader gekregen dat het belang van taalvaardigheid in vreemde talen voor Europa sterk onder de aandacht heeft gebracht, vreemde talen op de onderwijsagenda heeft gezet en de discussie daarover faciliteert en levend houdt. Een kader waar gebruikers van veel andere vakken – met name in de beroepsfeer - binnen en buiten Europa jaloers op (kunnen) zijn en wat grote mogelijkheden biedt voor de toekomst van taaltoetsing. Echter, om te voorkomen dat het ERK niet de geschiedenis ingaat als de zoveelste trend op het gebied van vreemdetalenonderwijs, is het belangrijk dat er voor toetsing aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan, zoals heldere toetsdoelen, eenduidige beoordelingscriteria en normen voor beheersing.

De waarde van een ERK-diploma/certificaat valt of staat met de erkenning van dat diploma/certificaat door de maatschappij. Zonder een betrouwbaar systeem van toetsing zal het ERK binnen en buiten Europa niet het civiel effect krijgen dat het verdient.

De Raad van Europa (www.coe.eu) heeft een mogelijke rol als ERK-toezichthouder steeds verre van zich gehouden. De landen in Europa hebben immers zelf volledige zeg-

enschap over hun onderwijsbeleid. Met het ERK en daaraan gerelateerde documenten (zie bijvoorbeeld Council of Europe, 2009) wil de Raad van Europa landen slechts een hulpmiddel bieden bij het vormgeven van hun vreemdetalenonderwijs en – beleid. Toch zullen a) Europese richtlijnen en instructies voor de productie van ERK-toetsen en b) een centrale regie en bewaking op certificering van ERK-toetsen die oneigenlijk gebruik van het ERK tegengaan, onontbeerlijk zijn voor het welslagen van het ERK.

(Dit artikel verscheen eerder in uitgebreidere vorm in de bundel *De toekomst van het talenonderwijs: Nodig? Anders? Beter?* uitgegeven ter gelegenheid van het expireren van het Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen en het emeritaat van prof. dr. G. J. Westhoff).

LITERATUUR

- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press (www.coe.int).
- Council of Europe (2009). Language Policy Division. *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment. A Manual*. Strasbourg: Council of Europe.
- Figueras, N., & Noijons, J. (Eds.) (2009). *Linking to the CEFR levels: research perspectives*. Arnhem: Cito.
- Hest, E. van, et al. (2001). *Nederlandse examen-niveaus voor Frans, Duits en Engels en hun plaats op de Europese schaal van taalvaardigheid*. Enschede: SLO.
- Moonen, M. et al. (2010). Het ERK in het voortgezet onderwijs: Ervaringen van docenten moderne vreemde talen. *Levende Talen Tijdschrift*, 11(4), 34-44.
- Nederlandse Taalunie (2006). *Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen*. Vertaling

onder auspiciën van de Nederlandse Taalunie. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

Noijons, J., & Hest, E. van (2006). Hoe verhouden de huidige centrale examens leesvaardigheid zich tot de niveaubeschrijvingen in het ERK? *Levende Talen Magazine*, 42(7), 5-8.

ERNA VAN HEST is sinds februari 2010 werkzaam als adjunct-directeur van onderzoeksinstituut Learn! aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Hiervoor was zij 14 jaar werkzaam bij Cito, waar zij o.a. manager was bij de afdeling centrale examens. Erna van Hest is taalkundige en gepromoveerd in de psycholinguïstiek. E-mail: gwcm.van.hest@psy.vu.nl

Het verbeteren van tekstbegrip met behulp van sorteertaken

LOTTE VERMEIJ

In dit artikel wordt verslag gedaan van een onderzoek naar het gebruik van sorteertaken ter verbetering van tekstbegrip, in de derde klas havo/vwo. In een viertal lessen leerden de leerlingen uit de experimentele groep wat sorteertaken zijn, hoe ze sorteertaken op konden lossen en ten slotte hoe ze zelf sorteertaken konden maken en toepassen bij het lezen van een tekst. De controlegroep kreeg op de 'traditionele' manier les: zij moest zelfstandig tekstbegrip oefenen door middel van het lezen van teksten en het maken van meerkeuzevragen over de teksten. Door de sorteertaken doorzagen de leerlingen uit de experimentele groep de structuur van zakelijke teksten beter; vooral op de vragen over de verbanden in de tekst scoorden ze hoger. Deze nieuwe aanpak van tekstbegrip resulteerde in een significant hoger cijfer in de experimentele groep dan in de controlegroep op een tekstbegriptoets na afloop van de lessenserie.

Tekstbegrip vormt een belangrijk onderdeel van het vak Nederlands; zowel in de kern-doelen van de onderbouw als in de eindtermen van de tweede fase beslaat het onderdeel een groot gebied. Het centraal examen Nederlands havo/vwo bestaat zelfs geheel uit

zakelijke teksten met vragen en een samenvattingsopdracht. Veel leerlingen hebben moeite met tekstbegrip en halen daardoor slechte cijfers. De leerlingen met wie voorafgaand aan het onderzoek is gepraat, gaven aan tekstbegrip een van de vervelendste onderdelen van het vak Nederlands te vinden, juist omdat ze het zo moeilijk vonden. Ze wilden wel graag goed worden in tekstbegrip omdat ze beseften dat het belangrijk is, maar het lukte hen niet.

Tekstbegrip wordt op veel scholen vooral geoefend door te doen: zakelijke teksten lezen, vragen beantwoorden en nakijken. Maar hoe vaak de leerlingen ook oefenen, de resultaten worden niet beter. Daarom is in dit onderzoek gezocht naar een nieuwe didactische aanpak voor tekstbegrip.

Achtergrond

Volgens Bonset e.a. (2010, p. 105) zijn vragen bij een gelezen tekst 'hoe weinig realistisch het ook is als leesopdracht, toch altijd de veiligste toetsvorm voor lezen. In dit oordeel speelt mee de grote hoeveelheid onderzoeken en andere ervaringen die in de loop der jaren met deze toetsvorm is opgedaan'. De vragen